

OBČANSKÁ VÝCHOVA - Charakteristika vyučovacího předmětu

Obsahové, časové a organizační vymezení předmětu

Předmět občanská výchova se vyučuje v 6. až 9. ročníku s časovou dotací 1 hodina týdně. Vzdělávání v předmětu směřuje k postupnému formování a rozvíjení občanského profilu žáků, orientaci ve významných okolnostech společenského života, utváření vztahů žáků ke skutečnosti, formování vnitřních postojů žáků k důležitým oblastem lidského života, formování vědomí odpovědnosti za vlastní život a vedení k sebepoznávání. Seznamuje žáky s hospodářským životem a rozvíjí jejich orientaci ve světě financí. Přibližuje žákům úkoly důležitých politických institucí a orgánů včetně činnosti armády a ukazuje možné zapojení jednotlivců do občanského života.

Občanská výchova navazuje na předmět vlastivěda vyučovaný ve 4. a 5. ročníku. Uplatňují se v něm mezipředmětové vztahy zejména se vzdělávacími oblastmi Jazyk a jazyková komunikace, Člověk a příroda (přírodopis, zeměpis) a s předmětem dějepis. Předmětem občanská výchova prolínají všechna průřezová témata - Výchova demokratického občana (Občanská společnost a škola, Občan, občanská společnost a stát, Formy participace občanů v politickém životě, Principy demokracie jako formy vlády a způsobu rozhodování), Osobnostní a sociální výchova (Kooperační a kompetice, Mezilidské vztahy, Sebepoznání a sebepojetí, Poznávání lidí, Psychohygienu, Řešení problémů a rozhodovací dovednosti, Hodnoty, postoje, praktická etika), Výchova v evropských a globálních souvislostech (Jsme Evropané, Objevujeme Evropu a svět, Evropa a svět nás zajímá), Mediální výchova (Vnímání autora mediálních sdělení, Fungování a vliv médií ve společnosti, Práce v realizačním týmu, Tvorba mediálních sdělení, Kritické čtení a vnímání mediálních sdělení, Interpretace vztahu mediálního sdělení a reality), Multikulturní výchova (Kulturní diference, Multikulturalita), Environmentální výchova (Lidské aktivity a problémy životního prostředí).

Výuka probíhá v kmenových třídách a v učebně výpočetní techniky, některá témata jsou realizována formou krátkodobých projektů.

Tematický okruh Mezilidské vztahy (OSV) je realizován v 6. a 9. ročníku formou diskuze nebo modelových situací:

6. ročník – vytváření pravidel vztahů s vrstevníky, empatie a pohled na svět očima druhého, respektování, podpora, pomoc

9. ročník – rozpoznání protiprávního jednání v oblasti lidských práv (diskriminace, šikana atd.) a možnosti řešení problematických situací

Tematický okruh Sebepoznání a sebepojetí (OSV) je realizován v 8. ročníku – žáci se seznámí s metodami, které umožňují poznání osobnosti (např. test temperamentu, zájmů), a porovnávají jejich výsledky s vlastním hodnocením.

Tematický okruh Psychohygienu (OSV) je realizován v 8. ročníku – formou modelových situací se žáci učí dovednostem, jak adekvátně reagovat na různé zátěžové situace doma i ve škole a kde hledat pomoc při potížích.

Tematický okruh Řešení problémů a rozhodovací dovednosti (OSV) je realizován v 8. a 9. ročníku formou nácviku dovedností pro řešení problémů a rozhodování v běžných i mimořádných životních situacích:

8. ročník - přiměřené uplatňování svých práv a respektování oprávněných zájmů druhých lidí

9. ročník - protiprávní jednání

Tematický okruh Hodnoty, postoje, praktická etika (OSV) je realizován v 7. a 9. ročníku formou nácviku sociálních dovedností pro řešení různých životních situací a analýzy vlastních i cizích postojů a jejich projevů v chování lidí:

7. ročník - hospodaření s penězi a možná rizika, rodinný rozpočet, práva a povinnosti dítěte, ochrana práv dítěte

9. ročník – dodržování právních předpisů a stanovených pravidel, druhy protiprávního jednání, postihy

Tematický okruh Občan, občanská společnost a stát (VDO) je realizován v 6. - 8. ročníku formou rozboru dokumentů a materiálů, týkajících se dané oblasti, a konkrétními příklady postojů potřebných pro aktivní účast žáků – budoucích dospělých občanů – v životě demokratické společnosti:

6. ročník – spolupráce lidí k dosažení cílů v rodině, škole, obci

7. ročník – ochrana lidských práv (Listina základních práv a svobod)

8. ročník – základní principy a hodnoty demokratického systému, složky státní moci, příjmy a výdaje státu, dávky

Tematický okruh Občanská společnost a škola (VDO) je realizován v 6. ročníku formou konkrétních příkladů možností zapojení žáků do každodenního života školy a forem participace žáků na životě místní komunity:
6. ročník – účast žáků na kulturních a společenských akcích ve městě, obci, regionu, spolupráce s různými institucemi (např. knihovny, hasičský záchranný sbor, ochrana přírody, základní umělecké školy atd.)

Tematický okruh Formy participace občanů v politickém životě (VDO) je realizován v 6., 8. a 9. ročníku:
6. ročník – diskuze o konkrétních příkladech fungování institucí a orgánů, které se podílejí na správě obcí, krajů a státu, a jejich pravomocích (např. dopravní, energetické, průmyslové a jiné stavby, těžba surovin, ochrana vodních zdrojů atd.)
8. ročník – analýza výsledků parlamentních, krajských a komunálních voleb a příkladů jejich vlivu na každodenní život občanů
9. ročník – diskuze o vlivu členství ČR v Evropské unii na každodenní život občanů

Tematický okruh Principy demokracie jako formy vlády a způsobu rozhodování (VDO) je realizován v 6. a 8. ročníku:
6. ročník – diskuze o konkrétních příkladech demokratického způsobu řešení konfliktních situací ve společnosti (např. stát – obec – společenské organizace a hnutí)
8. ročník – diskuze o výhodách demokracie proti diktatuře a významu Ústavy ČR jako základního zákona země

Tematický okruh Evropa a svět nás zajímá (EGS) je realizován v 7. a 9. ročníku:
7. ročník – diskuze o postavení lidí pocházejících z odlišného sociokulturního prostředí v evropských zemích
9. ročník – příklady ze života lidí v zemích EU, vlastní zážitky a zkušenosti z Evropy a světa, porovnání zvyků a tradic národů Evropy (diskuze, referát, prezentace apod.)

Tematický okruh Objevujeme Evropu a svět (EGS) je realizován v 9. ročníku:
9. ročník – diskuze o konkrétních příkladech výhod evropské integrace (cestování, spolupráce s partnerskými školami, mezinárodní projekty, možnost budoucího profesního uplatnění atd.)

Tematický okruh Jsme Evropané (EGS) je realizován v 9. ročníku formou diskuze o problematice ekonomické, politické a bezpečnostní spolupráce mezi státy a společenstvími, o mezinárodních organizacích a jejich přínosu k řešení problémů dětí a mládeže.

Tematický okruh Kulturní diference (MuV) je realizován v 7. ročníku – žáci se formou diskuze o aktuální problematice sociokulturních rozdílů v České republice učí respektovat zvláštnosti různých etnik, odlišné zájmy, způsoby myšlení a chování lidí, uvědomovat si rovnocennost všech kultur, možné dopady svých verbálních i neverbálních projevů a odpovědnost za své jednání.

Tematický okruh Multikulturalita (MuV) je realizován v 7. ročníku – žáci se při porovnávání specifických rysů sociokulturních skupin učí tolerovat odlišné zájmy, názory a chování druhých, rozpoznávat xenofobní, rasistické a extremistické názory a zaujímat aktivní postoj k projevům nesnášenlivosti.

Tematický okruh Lidské aktivity a problémy životního prostředí (EV) je realizován v 9. ročníku:
9. ročník – žáci se formou diskuze, referátu nebo prezentace učí obhajovat a zdůvodňovat vlastní stanoviska ke globálním problémům (využívání energetických zdrojů, humanitární katastrofy, migrace, hospodaření s odpady a další)

Tematický okruh Vnímání autora mediálních sdělení (MeV) je realizován v 6. ročníku formou analýzy konkrétního mediálního sdělení z hlediska jeho obsahu, formy a objektivitě sdělovaných informací – žáci hledají rozdíly mezi informativním, zábavným a reklamním sdělením.

Tematický okruh Fungování a vliv médií ve společnosti (MeV) je realizován v 6. ročníku:
6. ročník – na konkrétních příkladech se žáci učí rozlišovat výrazové prostředky mediálního sdělení a vyhodnocovat záměr jejich vzniku (informovat, přesvědčit, pobavit, manipulovat)

Tematický okruh Interpretace vztahu mediálních sdělení a reality (MeV) je realizován v 9. ročníku – analýzou příkladů ze zpravodajství se žáci učí posoudit vztah předkládaného sdělení k realitě (věcná správnost, logická argumentace, rozlišení sdělení potvrzujících předsudky a představy od sdělení vycházejících ze znalosti problematiky a nezaujatého postoje).

Tematický okruh Kritické čtení a vnímání mediálních sdělení (MeV) je realizován v 9. ročníku – na příkladech ze zpravodajství se žáci učí vyhledávat charakteristické prvky ve sdělení (výběr slov, obrazů a zvuků, opakování), rozlišovat zábavné prvky ve sdělení od informativních a společensky významných, kriticky posuzovat věrohodnost předkládaných sdělení a vyhodnotit jejich komunikační záměr.

Tematický okruh Tvorba mediálního sdělení (MeV) je realizován v 9. ročníku formou individuálního nebo skupinového příspěvku s tematikou globalizace do časopisu nebo na internetové stránky.

Tematický okruh Práce v realizačním týmu (MeV) je realizován v 9. ročníku formou skupinové práce - vytvoření příspěvku s tematikou mezinárodních vztahů, evropské integrace, Evropské unie apod. do časopisu nebo na internetové stránky.

Výchovné a vzdělávací strategie pro rozvoj klíčových kompetencí žáků

Kompetence k učení

Žáci se učí vybírat a využívat vhodné způsoby a metody pro efektivní učení, propojovat získané poznatky do širších celků, nalézat souvislosti, poznatky hodnotit, třídít a vyvozovat z nich závěry. Jsou vedeni k ověřování důsledků, k objevům, řešením a závěrům. Jsou jim zadávány úkoly způsobem, který umožňuje volbu různých postupů.

Kompetence k řešení problémů

Žáci se učí tvořivě přistupovat k řešení problému, vyhledávat vhodné informace, pracovat s nimi a nalézat řešení. Učí se kriticky myslet a být schopni hájit svá rozhodnutí.

Kompetence komunikativní

Žáci se učí formulovat a vyjadřovat své myšlenky a názory souvisle a kultivovaně. Učí se naslouchat promluvám druhých lidí a vhodně na ně reagovat. Jsou vedeni ke komunikaci na odpovídající úrovni. Učí se využívat ke komunikaci vhodné technologie.

Kompetence sociální a personální

Žáci se učí spolupracovat v týmu, vzájemně si naslouchat a pomáhat. Jsou vedeni k upevňování dobrých mezilidských vztahů. Žáci se učí hodnotit svoji práci i práci ostatních a vnímat vlastní pokrok.

Kompetence občanské

Žáci se učí znát legislativu a obecné morální zákony a dodržovat je. Učí se respektovat názory ostatních a dodržovat pravidla slušného chování při prezentaci jejich myšlenek a názorů. Jsou vedeni k formování volných a charakterových rysů a zodpovědnému rozhodování podle dané situace.

Kompetence pracovní

Žáci jsou vedeni k efektivitě při organizování vlastní práce.